

L'impacte de l'envelliment sobre les finances públiques: un veritable repte per a Espanya i per a Europa

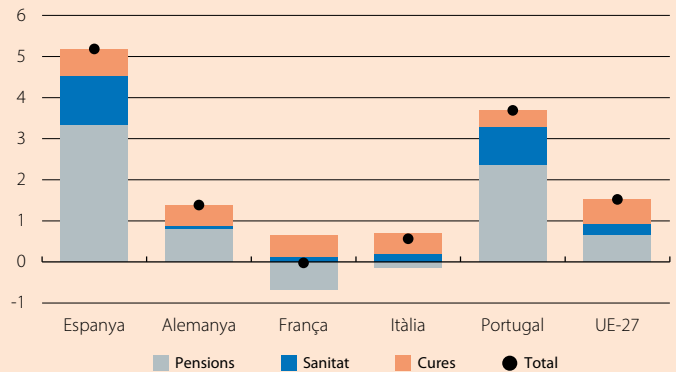
L'envelliment de la població tindrà un impacte de primer ordre sobre les finances públiques de les economies avançades. El mecanisme és conegut: l'envelliment de la població i el consegüent augment de les ràtios de dependència poden disminuir els ingressos fiscals i incrementar la despesa pública de manera substancial. El principal missatge d'aquest article és que la pressió alcista de la demografia sobre les finances públiques serà intensa a Espanya i a Europa.

Envelliment i despesa pública

La part de la despesa pública directament afectada per l'envelliment que es pren com a referència consta de les pensions, de la sanitat i de les cures de llarga durada. La despesa pública en pensions representa el gros de les tres (més del 60% a Espanya), i l'AIReF¹ estima que, sense canvis en les polítiques econòmiques (el que es coneix com escenari a polítiques constants), passaria a Espanya del 12,7% del PIB el 2022 al 16,1% del PIB el 2050 (mitjana estimada de la UE per al 2050: el 12,1% del PIB, segons l'Informe d'Envelliment del 2024 de la Comissió Europea, o simplement AR24). Es tracta d'un augment de 3,4 punts, molt superior a la mitjana de la UE (+0,7 p. p.) i a la resta de les principals economies europees, inclosa Portugal (+2,4 p. p.), tal com s'observa al primer gràfic.² Dos factors ajuden a entendre per què la despesa en pensions exercirà, a mitjà termini, més pressió sobre els comptes públics a Espanya que a la UE: la major generositat del sistema públic de pensions (es projecta a

Augment de la despesa pública en envelliment entre el 2022 i el 2050

(p. p. de PIB)

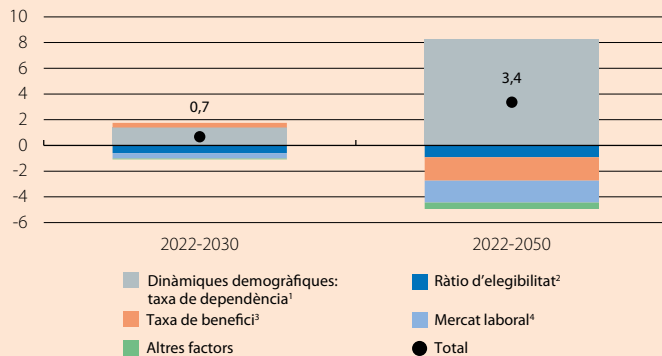

Nota: Escenaris a polítiques constants.

Font: CaixaBank Research, a partir de projeccions de l'Ageing Report 2024 i, en el cas d'Espanya, de l'AIReF (2025), «Opinió sobre la sostenibilitat de las Administraciones públicas a largo plazo: demografía y cambio climático».

Espanya: determinants de l'augment de la despesa pública en pensions

(p. p. de PIB)

Notes: Escenari a polítiques constants. 1. Població en edat de jubilació entre població en edat de treballar. 2. Nombre de pensionistes entre població en edat de jubilació. 3. Pensió mitjana dividida entre la productivitat aparent del treball (la qual es defineix com el PIB entre les hores treballades). 4. Població en edat de treballar entre les hores treballades. Mostra com es distribueix l'esforç per finançar el sistema entre la força laboral.

Font: CaixaBank Research, a partir de projeccions de l'Ageing Report 2024 i de l'AIReF.

l'AR24 a polítiques constants que la taxa de reemplaçament, és a dir, el quocient entre la pensió d'entrada i l'últim salari d'un individu, seria del 65% a Espanya el 2050, en relació amb el 38,5% a la UE³ i el fet que el baby boom va començar gairebé una dècada més tard a Espanya que al centre d'Europa (es preveu que aquest segon factor ajorni al nostre país el pic de la despesa en pensions en percentatge del PIB fins al 2045-2050).⁴

El principal determinant que explicaria l'augment de la despesa pública en pensions a Espanya és la demografia: s'estima que, a través de la disminució de la relació entre les persones en edat de treballar i les jubilades, la demografia podria tenir una contribució a l'alça sobre la despesa en pensions de més de 8 p. p. de PIB entre el 2022 i el 2050.⁵ No en va, a Espanya, en l'actualitat, per cada persona més gran de 65 anys, n'hi ha 2,6 en edat de treballar, i, el 2050, l'INE projecta que, per cada jubilat, només hi haurà 1,6 persones en edat de treballar.⁶ L'impacte de la demografia es veuria parcialment compensat (vegeu el segon gràfic) per la caiguda prevista de la taxa de benefici (el

1. Vegeu la «Segunda Opinión sobre la sostenibilidad de las Administraciones públicas a largo plazo: demografía y cambio climático», publicada per l'AIReF el 31 de març del 2025.

2. Per a la resta de les economies, són estimacions de l'AR24. En el cas d'Espanya, prenem l'AIReF, ja que dona un escenari més actualitzat: incorpora les dades macro del 2023 (a l'AR24 només del 2022) i projeccions demogràfiques que tenen en compte l'evolució demogràfica recent (l'AR24 utilitza les projeccions demogràfiques d'Eurostat realitzades el 2023). A l'AR24, l'augment de la despesa en pensions entre el 2022 i el 2050 seria, de fet, més gran: +4,2 p. p.

3. En l'actualitat, del 76,0% a Espanya i del 45,5% en la mitjana de la UE.

4. Vegeu l'Annual Report of Taxation 2025 de la Comissió Europea.

5. Hem reescalat les magnituds de l'Informe d'Envelliment del 2024 perquè coincideixin amb les més recents dels informes de l'AIReF, que tenen en compte les dades macroeconòmiques més recents.

6. Vegeu l'article «Demografia i destí: el món que ens espera el 2050 amb menys naixements i amb més longevitat», en aquest mateix Dossier. Estimacions similars a les de l'AR24 i l'AIReF.

quocient de la pensió mitjana entre el salari mitjà), per l'augment de la taxa d'ocupació i per una menor ràtio d'elegibilitat⁷ (pensionistes entre la població en edat de jubilar-se). La raó de la importància de la demografia és que, entre el 2022 i el 2050, augmentarà de forma sostinguda el nombre de jubilats, a causa del retir d'un col·lectiu tan nombrós com el dels *baby boomers*,⁸ i aquest augment no es veurà compensat per les noves entrades al mercat laboral, fins i tot amb fluxos migratoris dinàmics.

La despesa sanitària també s'incrementaria de manera notable, en especial a Espanya: en un escenari a polítiques constants, s'estima⁹ que augmentaria 1,2 punts de PIB a Espanya (+0,3 p. p. a la UE), fins al 8,0% del PIB (el 7,2% a la UE), entre el 2022 i el 2050. En canvi, la despesa en cures creixeria 0,6 punts de PIB, tant a Espanya com a la UE.

Així, sumant les pensions, la sanitat i les cures, la despesa pública total relacionada amb l'envelliment passaria a Espanya del 20,3% del PIB el 2022 al 25,5% del PIB el 2050. Es tracta d'un augment de 5,2 punts, clarament superior al de la UE (+1,5 punts). I, en termes de despesa pública primària, la despesa vinculada a l'envelliment representaria a Espanya el 56% del total el 2050, en relació amb el 48% actual.

Demografia i deute públic

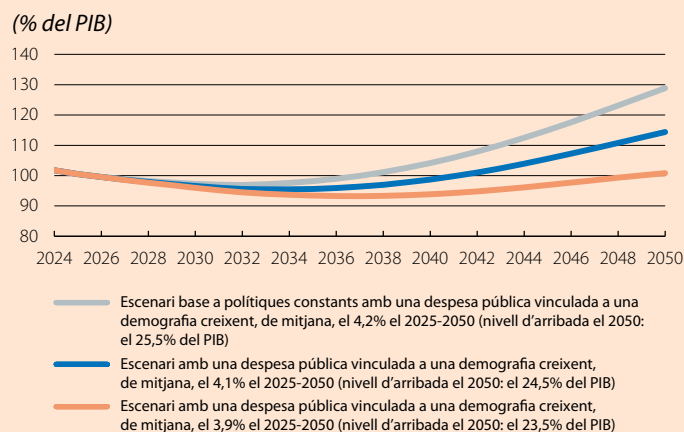
La pressió alcista de l'envelliment sobre la despesa pública és indubtable, però, per tenir la foto completa, paga la pena analitzar l'impacte de l'envelliment sobre el deute públic. L'AIReF ha estimat que, en un escenari il·lustratiu a polítiques constants,¹⁰ el deute públic espanyol augmentaria en gairebé 30 punts de PIB entre ara i el 2050, fins al 129% del PIB (deute el 2024: el 101,8% del PIB), i es documenta que el procés d'envelliment de la població i l'increment de la despesa associada serien els factors desencadenants d'aquest augment. En particular, l'AIReF estima que la major despesa associada a l'envelliment (pensions, sanitat i cures) per si sola faria créixer el deute 57 punts entre ara i el 2050 (situació que es veuria parcialment compensada per altres factors, com una menor despesa en educació per la reducció del nombre d'alumnes, el creixement del PIB, etc.). D'aquests 57 punts, 31 serien per a despesa en pensions, 19 per a sanitat i 7 per a cures.¹¹

Una anàlisi de sensibilitat: el futur no està escrit i no és determinista

Malgrat que l'envelliment de la població pressionarà les finances públiques, no podem deixar de destacar que les estimacions analitzades en aquest article deriven d'escenaris il·lustratius inercials sense noves mesures de política econòmica, més enllà de les adoptades fins a la data. Per aquest motiu, no convé deixar-se dur pel desànim.

Cal destacar que reduir lleugerament el creixement de la despesa pública (ja sigui en les partides vinculades a l'envelliment o en altres) permetria estalvis considerables que atenuarien de forma considerable l'increment del deute públic i, per tant, la hipoteca que deixaríem a les futures generacions. Si ens centrem en la despesa pública relacionada amb l'envelliment, ja hem esmentat que, a polítiques constants, s'estima que passaria del 20,3% del PIB el 2022 al 25,5% del PIB el 2050. Estem parlant d'un creixement anual mitjà del 4,2% en els propers 25 anys. No obstant això, estimem que reduir del 4,2% al 4,1% el creixement anual mitjà d'aquesta despesa (la qual cosa duria el punt d'arribada el 2050 al 24,5% del PIB, en lloc del 25,5% de l'escenari base a polítiques constants) permetria, mantenint inalterats els altres factors,¹² una trajectòria amb un augment clarament inferior del deute

Deute públic: anàlisi de sensibilitat en funció de l'evolució de la despesa pública relacionada amb l'envelliment

Notes: L'escenari base que prenem de referència a polítiques constants és el de l'AIReF. La despesa en envelliment inclou les pensions, la sanitat i les cures de llarga durada.

Font: CaixaBank Research.

7. La ràtio d'elegibilitat contribuirà a mitigar l'augment de la despesa en pensions, en especial durant la primera dècada de la projecció, a causa de la implementació progressiva de l'augment de l'edat legal de jubilació fins a assolir els 67 anys el 2027.

8. Vegeu el Dossier «L'edat d'or dels baby boomers: reptes i oportunitats», a l'IM06/2023.

9. Vegeu la «Segunda Opinión sobre la sostenibilidad de las Administraciones públicas a largo plazo: demografía y cambio climático», publicada per l'AIReF el 31 de març del 2025.

10. Se suposa que no s'adopten noves mesures per reequilibrar els comptes públics. L'AIReF estima, al seu escenari macroeconòmic, un creixement de la població de 3,0 milions entre el 2025 i el 2050, un creixement anual mitjà de la productivitat aparent del treball de l'1,1% el 2025-2050 i un creixement anual mitjà del PIB real de l'1,3% en aquest mateix període.

11. En altres paraules, si l'evolució de les finances públiques no estigués condicionada per les pressions demogràfiques, el deute seguiria una senda descendent i se situaria al voltant del 72% del PIB el 2050 (s'obté el 72% restant a l'estimació de deute del 129% del PIB la contribució a l'alça de la demografia de 57 punts de PIB).

12. No obstant això, tenim en compte que una menor senda de deute públic té un impacte també sobre la factura dels interessos, la qual serà menor (és l'anomenat *snowball effect*).

públic. En concret, aquest deute seria 15 punts de PIB inferior el 2050 al de l'escenari base (el 114% del PIB, en lloc del 129%). I reduir del 4,2% al 3,9% el creixement anual mitjà d'aquesta despesa, assolint un punt d'arribada del 23,5% del PIB el 2050, en lloc del 25,5% de l'escenari base, duria a un deute públic inferior en gairebé 30 punts de PIB el 2050 al de l'escenari base (és a dir, el 101% del PIB, en lloc del 129%).

En definitiva, la demografia exercirà una clara pressió a l'alça sobre la despesa pública a Europa i a Espanya a mitjà termini. No obstant això, l'evolució de les finances públiques a mitjà termini és molt sensible a petits canvis en els supòsits de l'escenari macroeconòmic i a les pròpies estimacions d'augment de la despesa pública, i tot plegat està subjecte a la incertesa intrínseca que envolta l'evolució macroeconòmica del país en els propers 25 anys. I a això se suma que les estimacions a mitjà termini són a polítiques constants, però no podem obviar que l'economia espanyola (i les europees en general) disposa d'un ampli ventall de palanques de política econòmica per esmorteir i per minimitzar l'impacte advers de la demografia sobre les finances públiques. Així, el marge d'actuació és considerable. D'aquestes palanques ens n'ocupem, precisament, al següent article d'aquest Dossier.¹³ El futur no està escrit.

Javier Garcia-Arenas

13. Vegeu [«Palanques per mitigar l'impacte de la demografia sobre les finances públiques: el cas de les pensions»](#), en aquest mateix Dossier.